

Overstap van vmbo naar havo

Handreikingen bij de
toelatingscode vmbo-havo

Colofon

Auteur Marjolein Haandrikman, SLO, nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

Met medewerking van Nynke Jansma en Ruud Reenalda

In opdracht van VO-raad

Advies Annemiek Staarman, VO-raad

Dit product is eigendom van de VO-raad. Mits de bron wordt vermeld is het toegestaan om zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren dan wel op andere wijze te vereenvoudigen.

Aan deze handreiking kunnen geen rechten worden ontleend. Voor de eisen aan het te voeren toelatings- en aansluitingsbeleid wordt verwezen naar de 'Toelatingscode overstap van vmbo naar havo'.

Utrecht, februari 2012

Kenmerk B0/130000/12-130

slo

nationaal expertisecentrum
leerplanontwikkeling

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	4
2 Wat houdt de code in?	6
Toelatingsbeleid	6
Aansluitingsbeleid	6
Transparantie	7
3 Wat betekent dit voor de scholen?	8
Wat wordt van de vmbo-scholen verwacht op korte termijn?	8
Wat wordt van de havo-scholen verwacht op korte termijn?	8
Wat moeten de havo-scholen op welk moment doen?	12
Communicatie vanuit de havo-school over de toelatingsprocedure	12
Praktijkvoorbeelden van toelatingscriteria	12
4 Handreiking schooladvies	16
Wat is het belang van een goed schooladvies?	16
Wat moet de vmbo-school doen vóór 1 augustus?	16
Wat moet de havo-school doen vóór 1 augustus?	16
Hoe zwaar weegt het schooladvies?	16
Hoe komt een goed schooladvies tot stand?	17
Wat moet worden meegewogen in het schooladvies?	17
5 Handreiking voor het havo: toelatingsgesprek	20
Wat is het belang van het toelatingsgesprek?	20
Wat moet de havo-school doen voor 1 augustus?	20
Wat is de inhoud van het toelatingsgesprek?	21
Wanneer voert u het toelatingsgesprek?	21
Welke gegevens kunt u gebruiken bij het toelatingsgesprek?	21
Praktijkvoorbeeld van een formulier voor een toelatingsgesprek	21
Referenties	24

Voorwoord

Na een intensief traject waarin decanen en schoolleiders van het vmbo en het havo met elkaar de ins en outs, de voor en tegens, de dilemma's maar ook de kansen hebben besproken, kon in december 2011 de toelatingscode vmbo-havo worden bekrachtigd in de Algemene Leden Vergadering van de VO-raad.

Daarmee was de code een feit, maar moet het echte werk nog gebeuren. Vrij snel nadat de code was aangenomen, kwamen de eerste vragen. Voor de VO-raad was dit het teken dat de scholen ermee aan de slag gingen. De vragen gingen over de interpretatie van de code. Omdat er veel ruimte is gelaten voor de scholen zelf en de code eigenlijk de grenzen aangeeft, is er ook ruimte voor interpretatie.

Naast de vragen over de interpretatie is er de zorg over de snelheid waarmee we u vragen actie te ondernemen. Voor de langere termijn vragen we u samenwerkingsafspraken te maken over de aansluiting en u dient dit voorjaar reeds stappen te ondernemen met het oog op de toelating van leerlingen. Want we gaan er vanuit dat de leerlingen die in augustus 2012 binnenkomen al toegelaten worden conform de code. Dit betekent voor u ook dat u ouders en leerlingen binnenkort al moet laten weten wat ze mogen verwachten.

We hebben SLO gevraagd een handreiking voor de korte termijn op te stellen. Wij hopen dat deze handreiking u als schoolleider vmbo en schoolleider havo helpt de toelatingsprocedure waar nodig aan te passen en leerlingen en ouders hierover te informeren. De leerlingen kunnen dan per augustus 2012, conform de code worden toegelaten in havo-4. De VO-raad zal dit voor- en najaar bijeenkomsten organiseren die gaan over de interpretatie van de code en over de samenwerkingsafspraken met betrekking tot de aansluiting.

Annemiek Staarman
VO-raad
24 februari 2012

1 Inleiding

In december 2011 is de 'Toelatingscode overstap van vmbo naar havo' vastgesteld in de Algemene Leden Vergadering van de VO-raad. Daarmee hebben alle leden van de VO-raad zich gecommitteerd aan de code. Omdat u op zeer korte termijn actie moet ondernemen om te voldoen aan de code, is deze handreiking opgesteld. In de handreiking wordt ingegaan op de acties die havo- en vmbo-scholen op korte termijn moeten ondernemen.

Aanleiding voor de code is dat er veel kritiek is gekomen op het toelatingsbeleid dat veel havo-scholen voeren. Er zijn grote verschillen tussen scholen ten aanzien van de eisen die zij stellen bij de toelating van vmbo-leerlingen. Daarbij zijn deze eisen niet altijd in overleg met de toeleverende vmbo-scholen tot stand gekomen en zijn deze eisen vaak niet transparant voor de leerlingen.

In de code 'Toelatingscode overstap van vmbo naar havo' zijn daarom landelijke kaderstellende afspraken vastgelegd waar havo-scholen bij het stellen van toelatingscriteria aan gehouden zijn. Bovendien moet de code ook bijdragen aan verbetering van de aansluiting. Om die reden zijn er naast landelijke afspraken over de toelatingscriteria ook intenties geformuleerd rond programmatische aansluiting en loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB). De verwachting is dat door het maken van regionale afspraken tussen scholen binnen één voedingsgebied, de aansluiting verbetert. Daarmee kunnen de toelatingscriteria op termijn overbodig worden.

De code gaat in op 1 augustus 2012. Maar de leerlingen die zich in het voorjaar van 2012 aanmelden, dienen al behandeld te worden conform de code. Havo-scholen moeten dus al in het voorjaar van 2012 de toelatingscriteria en toelatingsprocedure in overeenstemming brengen met de code.

Deze handreiking gaat in op de acties die havo- en vmbo-scholen in het voorjaar van 2012 moeten ondernemen. Deze acties zijn voorschrijvend geformuleerd om het verplichtende karakter van de code te benadrukken en omdat uitstel van deze acties in het voorjaar van 2012 niet wenselijk is.

Naast het toelatingsbeleid heeft de code ook betrekking op het aansluitingsbeleid. Het gaat dan om programmatisch-inhoudelijke aansluiting op het vmbo en om de invulling van LOB. Hierover moeten scholen in regionaal verband afspraken maken met elkaar. Het zal een aantal scholen waarschijnlijk nog niet lukken om dit volledig uit te werken voor 1 augustus 2012, maar de scholen moeten al wel met elkaar afspreken hoe zij dit gaan aanpakken op de langere termijn.

In het volgende hoofdstuk wordt aangegeven welke afspraken zijn vastgelegd in de code, zowel ten aanzien van het toelatingsbeleid als het aansluitingsbeleid. Vervolgens wordt nader ingegaan op het toelatingsbeleid. Verbetering van het aansluitingsbeleid valt buiten de reikwijdte van deze handreiking.

Deze handreiking gaat over:

- de inhoud van de code;
- hoe u kunt nagaan of uw toelatingscriteria en toelatingsprocedure al conform de code zijn;
- de communicatie over de veranderingen in het toelatingsbeleid;
- de totstandkoming van het vmbo-advies, als onderdeel van de toelatingsprocedure;
- het voeren van toelatingsgesprekken als onderdeel van de toelatingsprocedure.

Deze handreiking is zowel voor havo-scholen als voor vmbo-scholen geschreven. Waar nodig wordt in de beschrijving van acties expliciet vermeld of het acties voor havo- of voor vmbo-scholen betreft.

2 Wat houdt de code in?

De toelatingscode (VO-raad, 2011) is bedoeld om een goede en eerlijke overgang voor vmbo-leerlingen naar het havo tot stand te brengen. De code heeft betrekking op het toelatingsbeleid en het aansluitingsbeleid. Beide aspecten moeten tot stand komen door onderling overleg tussen de vmbo-scholen en de havo-scholen binnen het voedingsgebied. Het initiatief voor deze samenwerking ligt bij de havo-scholen.

Toelatingsbeleid

Havo-scholen en vmbo-scholen uit hetzelfde voedingsgebied maken afspraken over de invulling van het toelatingsbeleid en de toelatingsprocedure die havo-scholen hanteren en leggen deze afspraken vast vóór 1 augustus 2012. Hierbij zijn grenzen gesteld aan de toelatingscriteria die scholen mogen stellen.

De grenzen aan de te stellen eisen zijn:

- Havo-scholen zijn terughoudend in het stellen van toelatingscriteria. Het bieden van kansen aan leerlingen vormt het uitgangspunt.
- Havo-scholen die aanvullende eisen stellen aan de toelating tot havo-4, voeren in een vroegtijdig stadium een toelatinggesprek met de potentiële leerling waarin de toelatingseisen, het advies van de vmbo-school en de motivatie van de leerling worden besproken.
- Havo-scholen betrekken het advies van de vmbo-school over de betreffende leerling altijd in hun oordeel en treden bij een afwijkende mening met de toeleverende vmbo-school in overleg.
- Havo-scholen stellen maximaal een 6,8 als eis aan het gemiddeld eindexamencijfer¹.

- Havo-scholen hanteren dezelfde regels voor doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo als voor leerlingen afkomstig uit havo-3. Er worden dus ook geen afspraken met leerlingen meer gemaakt over een doubleerverbod.

Aansluitingsbeleid

De aansluiting tussen vmbo en havo is een gedeelde verantwoordelijkheid van vmbo-scholen en havo-scholen.

Havo-scholen en vmbo-scholen uit een voedingsgebied maken onderling afspraken over de invulling van loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB) en de programmatische aansluiting tussen vmbo en havo.

- Vmbo-scholen dragen zorg voor een goede loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB) van hun vmbo-leerlingen gericht op zowel havo als mbo, waarbij zij zich kunnen oriënteren op het maken van een keuze die bij hen past. Havo-scholen bieden in overleg met het toeleverende vmbo hulp bij deze oriëntatie.
- Vmbo-scholen bieden daar waar nodig en in onderlinge afstemming met het havo extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-leerlingen die zich voorbereiden op de overstap naar het havo.
- Havo-scholen bieden daar waar nodig en in onderlinge afstemming met het vmbo extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-leerlingen die instromen in havo-4.

Voor 1 augustus 2012 moet vastgelegd zijn hoe deze samenwerking vorm krijgt. Na 1 augustus 2012 kunnen scholen hier dan verder invulling aan geven.

Transparantie

Zijn de afspraken gemaakt en is het beleid vastgelegd? Dan vermelden de havo-scholen op hun website of de leerlingen aan extra criteria moeten voldoen, welke dat zijn, en welke regionale afspraken hierover gemaakt zijn. Dit wordt actief gecommuniceerd naar ouders en (potentiële) leerlingen. De toelatingseisen en de toelatingsprocedure moeten goed uit te leggen zijn aan leerlingen, hun ouders en aan toeleverende scholen. Is het zo complex dat het niet goed uit te leggen is? Dan handelt de school (nog) niet conform de code.

De code is vastgesteld voor een periode van vier jaar en gaat in per 1 augustus 2012. De naleving van de afspraken in de code worden op een nader te bepalen wijze gemonitord en geëvalueerd.

Eventuele klachten van leerlingen of ouders over het toelatingsbeleid kunnen worden ingediend via de gangbare klachtenprocedure van de betreffende havo-school. De school maakt deze procedure dit voorjaar nog kenbaar aan potentiële leerlingen, bijvoorbeeld via de website.

-
- 1 Met het gemiddelde eindexamencijfer wordt bedoeld het gemiddelde van het centraal examen en het schoolexamen. Scholen handelen ook conform de code als zij ervoor kiezen geen eis te stellen aan het gemiddelde eindcijfer of als zij het gemiddelde cijfer voor het schoolexamen hanteren. Dat laatste is aan te bevelen omdat de leerlingen dan eerder weten waar zij aan toe zijn.

3 Wat betekent dit voor de scholen?

De uitwerking en invoering van de code vraagt van de scholen actie op zeer korte termijn.

Het is de bedoeling dat de toelating voor het schooljaar 2012 voor alle leerlingen goed is geregeld.

Het is daarom goed om onderscheid te maken tussen:

- hoogst noodzakelijke acties die al vóór 1 augustus 2012 moeten zijn uitgevoerd: dit betreft het schooladvies van het vmbo, de toelatingscriteria die havo-scholen stellen en het voeren van toelatingsgesprekken door havo-scholen;
- acties die noodzakelijk zijn om het toelatingsbeleid en het aansluitingsbeleid te verbeteren, juist ook op de langere termijn.

Wat wordt van de vmbo-scholen verwacht op korte termijn?

Voor u als vmbo-school is een drietal zaken van belang:

1. Geef de leerlingen een schooladvies mee. Ook dient u de havo-scholen in uw regio te informeren over de wijze waarop dit advies tot stand komt. In hoofdstuk 4 wordt hier nader op ingegaan.
2. Informeer de leerlingen over de toelatingscriteria van de havo-scholen in de regio.
3. Maak samen met de havo-scholen in uw voedingsgebied afspraken over de verdere verbetering van het toelatingsbeleid en het aansluitingsbeleid. Maak hierover voor 1 augustus afspraken met elkaar, zodat u hier na 1 augustus verdere invulling aan kunt geven.

Wat wordt van de havo-scholen verwacht op korte termijn?

Voor u als havo-school is het van belang om na te gaan in hoeverre u al handelt conform de code en, indien dit nog niet het geval is, welke acties u nog in het voorjaar van 2012 moet ondernemen. Dit kunt u in kaart brengen met behulp van de volgende vragenlijst.

Tabel 3.1 Vragenlijst acties vóór 1 augustus 2012

Vraag	Acties vóór 1 augustus 2012
<p>1 Hanteert u criteria bij de toelating van een leerling met een vmbo-diploma?</p> <p>☐ Ja → Ga door naar vraag 2.</p> <p>☐ Nee → U handelt al conform de code, u hanteert een drempelloze overgang en hoeft dit voorjaar geen specifieke acties te ondernemen. Omdat u geen criteria stelt bent u ook niet verplicht om toelatingsgesprekken te voeren. Ga door naar vraag 8.</p>	
<p>2 Stelt u eisen ten aanzien van het gemiddelde centraal examencijfer en/of schoolexamencijfer?</p> <p>☐ Ja → Ga door naar vraag 3.</p> <p>☐ Nee → Ga door naar vraag 4.</p>	
<p>3 Is het vereiste gemiddelde hoger dan een 6,8?</p> <p>☐ Ja → Ga door naar de actie in de kolom hiernaast en vervolgens naar vraag 4.</p> <p>☐ Nee → Ga door naar vraag 4.</p>	<p>Stel het vereiste gemiddelde bij naar maximaal een 6,8. Dit geldt al voor de leerlingen die instromen per 1 augustus 2012. U kunt ook beslissen om geen eisen te stellen aan het gemiddelde eindcijfer, of om uit te gaan van het gemiddelde van het schoolexamen (mits maximaal een 6.8 gevraagd wordt). Uitgaan van het schoolexamen verdient de voorkeur (boven het meewegen van het centraal examen) omdat leerlingen dan eerder weten waar zij aan toe zijn.</p>
<p>4 Stelt u naast het gemiddelde eindcijfer nog meer eisen, bijvoorbeeld aan vakkenpakketten, vakkengemiddelden, et cetera?</p> <p>☐ Ja → Ga door naar de actie in de kolom hiernaast en vervolgens naar vraag 5.</p> <p>☐ Nee → Ga door naar vraag 5.</p>	<p>Wees terughoudend in het stellen van extra toelatingseisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gaat het om eisen ten aanzien van het vakkenpakket? Dit is begrijpelijk als een bepaald vak essentieel is voor het profiel. • Gaat het om eisen aan het gemiddelde cijfer voor een beperkt aantal vakken? Dit is niet gewenst. De code gaat uit van het gemiddelde van álle examenvakken. <p>Stel waar nodig uw eisen bij.</p>

Vraag

- 5 Weegt u het advies van de toeleverende vmbo-school mee in uw beslissing?
- Ja → Ga door naar vraag 6.
- Nee → Ga door naar de actie in de kolom hiernaast en vervolgens naar vraag 6.

- 6 Voert u met alle leerlingen een toelatingsgesprek?
- Ja → Ga door naar vraag 7.
- Nee → Ga door naar de actie in de kolom hiernaast, en daarna naar vraag 7.

- 7 Zijn de toelatingseisen goed uit te leggen aan de leerlingen?
- Ja → Ga door naar vraag 8.
- Nee → Ga door naar de actie in de kolom hiernaast, en daarna naar vraag 8.

- 8 Geldt er een doubleerverbod afkomstig voor leerlingen van het vmbo?
- Ja → Ga door naar de actie in de kolom hiernaast, en daarna naar vraag 9.
- Nee → Ga door naar de volgende vraag.

Acties vóór 1 augustus 2012

Weeg het advies van het vmbo mee in uw beslissing. Dit geldt al voor de leerlingen die instromen per 1 augustus 2012. Neem bij twijfel over een leerling, of indien u overweegt een leerling met een positief advies af te wijzen, contact op met de toeleverende school. Zorg ervoor dat u weet hoe het advies tot stand komt. Ontvangt u geen schooladvies? Zorg er dan voor dat u dit krijgt. **Zie ook hoofdstuk 4 over het schooladvies van het vmbo.**

Plan dit voorjaar nog toelatingsgesprekken. Voer in ieder geval een gesprek met alle leerlingen die mogelijk niet aan alle criteria voldoen. Het moet voor de leerling duidelijk zijn wat het doel is van dit gesprek, welke eisen besproken worden en hoe de school tot een beslissing komt. Dit geldt al voor de leerlingen die al dan niet instromen per 1 augustus 2012. **Zie ook hoofdstuk 5 over de toelatingsgesprekken.**

Stel uw toelatingseisen bij: zorg voor begrijpelijke en transparante toelatingseisen.

Als uw reguliere havo-leerlingen mogen blijven zitten, dan mogen de vmbo'ers dat ook. In dat geval mag u dus geen doubleerverbod afspreken met de vmbo-leerlingen.

Vraag

- 9 Zijn leerlingen, ouders en toeleverende scholen op de hoogte van het (al dan niet versoepelde) toelatingsbeleid?
- Ja → Ga door naar vraag 10.
- Nee → Ga door naar de actie in de kolom hiernaast en daarna naar vraag 10.

- 10 Heeft u met de vmbo-scholen in uw voedingsgebied overeenstemming bereikt en afspraken vastgelegd over:
- de toelatingscriteria;
 - de totstandkoming van het vmbo-advies;
 - samenwerking ten aanzien van de invulling van loopbaanoriëntatie en begeleiding (LOB) en de programmatische aansluiting tussen vmbo en havo?
- Ja → U heeft alle vragen beantwoord. Als het goed is heeft u nu zicht op de acties die u dit voorjaar moet ondernemen om te voldoen aan de code.
- Nee → Ga door naar de actie in de kolom hiernaast.

Acties vóór 1 augustus 2012

Zorg ervoor dat het toelatingsbeleid duidelijk is, juist ook voor de leerlingen die in 2012 hun vmbo-tl diploma halen.

Toelichting:

Informeel betrokkenen in ieder geval door middel van:

- uw website;
- via ouderavonden;
- bespreek dit met leerlingen.

Verstuur informatie hierover naar decanen en/of afdelingsleiders vmbo.

Zie hierover ook de paragraaf verderop in dit hoofdstuk over communicatie.

Start met het maken van samenwerkingsafspraken zodat u na augustus 2012 uitvoering kunt gaan geven aan gezamenlijke verbetering van het toelatingsbeleid en het aansluitingsbeleid.

Zie voor meer informatie over verbetering van de programmatische aansluiting tussen vmbo-tl en havo bijvoorbeeld de SLO-publicatie 'Scenario's voor de aansluiting tussen vmbo-tl en havo' (Jansma et al., 2011).

Wat moeten de havo-scholen op welk moment doen?

Wat een geschikt tijdpad is, is mede afhankelijk van de bij u op school gangbare jaarplanning. Te denken valt bijvoorbeeld aan de volgende planning:

Maart 2012

- Onderzoek welke acties nodig zijn om aan de code te voldoen.
- Stel de toelatingscriteria bij en leg dit vast.
- Informeer potentiële leerlingen over de bijgestelde toelatingscriteria en toelatingsprocedure.
- Zorg ervoor dat u van iedere aangemelde leerling een schooladvies krijgt.

April 2012

- Stel een protocol op voor de toelatingsgesprekken, of stel het bestaande protocol bij.
- Voer de toelatingsgesprekken met de leerlingen.

April / mei / juni 2012

- Bepaal of de leerlingen worden toegelaten zodra alle benodigde informatie beschikbaar is en informeer de leerlingen hierover.
- Maak samenwerkingsafspraken met de scholen binnen het voedingsgebied.

Communicatie vanuit de havo-school over de toelatingsprocedure

Het is van belang dat de leerlingen die in 2012 vmbo-examen doen, op de hoogte zijn van de bijgestelde toelatingscriteria en de toelatingsprocedure. Dit kunt u als havo-school bereiken door deze informatie duidelijk op uw website te plaatsen en door met de vmbo-

scholen af te stemmen dat zij de leerlingen hierover informeren.

Zorg ervoor dat potentiële leerlingen in ieder geval op de hoogte zijn van:

- de toelatingscriteria;
- de wijze waarop de havo-school tot een toelatingsbesluit komt;
- informatie over het toelatingsgesprek: doel, inhoud, hoe de leerling zich kan voorbereiden, eventuele documenten die hierbij nodig zijn, met wie het gesprek gevoerd wordt, of de aanwezigheid van ouders/verzorgers gewenst is;
- wanneer duidelijk is of een leerling wordt toegelaten;
- waar leerlingen en ouders/verzorgers terecht kunnen met vragen;
- wat leerlingen en ouders/verzorgers kunnen doen als zij het niet eens zijn met een besluit.

U kunt hierbij denken aan de volgende communicatiekanalen:

- de website van de school;
- informatie versturen naar de decanen van de toeleverende vmbo-scholen;
- informatie versturen aan leerlingen via de toeleverende vmbo-scholen;
- informatiemarkten, ouderavonden et cetera;
- schoolgidsen en informatie-brochures.

Praktijkvoorbeelden van toelatingscriteria

Ter illustratie van wat wel en niet binnen de code valt, ziet u hieronder twee praktijkvoorbeelden van toelatingscriteria die havo-scholen stellen voor leerlingen vanuit vmbo-tl. Per criterium wordt aangegeven wat wel en wat niet binnen de code valt.

Praktijkvoorbeeld 1

De school van Praktijkvoorbeeld 1 heeft de toelatingscriteria afgestemd met de toeleverende vmbo-scholen en geplaatst op de website. De criteria uit dit voorbeeld zijn kort en bondig weergegeven en goed uit te leggen aan de leerlingen. Op enkele punten zullen de criteria bijgesteld moeten worden om te kunnen voldoen aan de code. Deze punten worden weergegeven in de onderstaande tabel.

Daarnaast zal de school ook informatie moeten verstrekken over de toelatingsprocedure. Zo wordt er op dit moment nog niets vermeld over toelatingsgesprekken. Het vermelden van criteria alleen is dus niet voldoende.

Praktijkvoorbeeld 2

Praktijkvoorbeeld 2 (zie pagina 14-15) is een voorbeeld van een school die complexe en strenge eisen stelt en daarmee niet handelt conform de code: de toelatingscriteria ademen de sfeer dat leerlingen worden tegengehouden om aan het havo te beginnen, in plaats van dat hen kansen wordt geboden. De school zal zich dus moeten bezinnen op de criteria. Daar komt bij dat de leerling moet voldoen aan *alle* criteria. De school zou conform de code handelen als zij het geheel van criteria met elkaar afwegen. Naast bovengenoemde kritiek wordt in de tabel ook nog eens per criterium aangegeven wat wel en niet conform de code is.

Tabel 3.2 Schoolvoorbeeld 1 van toelatingscriteria

Toelatingscriteria	Vergelijking met de code
Om toegelaten te kunnen worden tot havo-4 dient de leerling aan de volgende eisen te voldoen.	
Een wettelijk vereist toelatingsbewijs in de vorm van het diploma vmbo-tl.	
Een vakkenpakket met daarin opgenomen: wiskunde (met uitzondering van het CM-profiel).	Het is toegestaan om dergelijke eisen ten aanzien van het vakkenpakket te stellen, mits dit helder en tijdig gecommuniceerd wordt.
Een tweede moderne vreemde taal (in geval van opname in een profiel).	Het is toegestaan om dergelijke eisen ten aanzien van het vakkenpakket te stellen, mits dit helder en tijdig gecommuniceerd wordt.
Een gemiddelde score van de eindexamenvakken van ten minste 7,0.	Het vereiste gemiddelde mag niet hoger zijn dan een 6,8. Dit zal dus moeten worden bijgesteld.
De kandidaat mag bij instromen in havo-4 niet ouder zijn dan 17 jaar.	Het stellen van een leeftijdsgrens is niet conform de code.

Tabel 3.3 Schoolvoorbeeld 2 van toelatingscriteria

Toelatingscriteria	Vergelijking met de code
<p>Om met een vmbo-tl diploma toegelaten te worden tot de 4e klas havo, zal de leerling aan de volgende criteria moeten voldoen.</p>	<p>De school handelt correct door de voorwaarden voor toelating duidelijk aan te geven op de website.</p>
<p>Een gemiddeld examencijfer van minimaal een 7,0 met daaronder hooguit één vak met een cijfer 5,0; een eindcijfer lager dan een 5,0 is niet toegestaan. De vakken waarvan het gemiddelde berekend wordt, zijn: Nederlands, Engels, twee sectorvakken en twee aanvullende vakken. Het vak maatschappijleer valt buiten deze berekening.</p>	<p>Het vereiste gemiddelde mag niet hoger zijn dan een 6,8. Dat zal de school dus moeten bijstellen.</p> <p>De eis dat hooguit voor één vak een 5,0 behaald is, is een extra verzwaring en verwarrend, en daarom niet conform de code, omdat er al dergelijke normen zijn voor het eindexamen vmbo.</p> <p>De school rekent maatschappijleer niet mee met het gemiddelde. Een dergelijk onderscheid tussen vakken is niet gewenst. De code gaat uit van het gemiddelde van alle examenvakken.</p>
<p>Het pakket waarin examen is gedaan moet aansluiten op het profiel dat de leerling kiest. Maximaal één vak mag ontbreken. Hiervoor zal een inhaalprogramma moeten worden gevolgd en vervolgens een toets met voldoende resultaat moeten worden afgelegd.</p> <p>Het inhaalprogramma kan gevolgd worden in de periode na het behalen van het vmbo-examen.</p>	<p>Het is toegestaan om eisen te stellen ten aanzien van het vakkenpakket. Ook is het toegestaan om de zomerperiode te benutten om inhoudelijke achterstanden in te laten halen, bijvoorbeeld voor een ontbrekend vak. Bij het maken van regionale afspraken zou kunnen worden aangemoedigd dat leerlingen een zevende vak volgen om de overgang naar het havo te vergemakkelijken. Het inhaalprogramma is dan voor minder leerlingen nodig.</p>
<p>Een toelatingstoets voor het vak wiskunde. Deze toets zal voor het voor het einde van het schooljaar afgenomen worden en zal met een voldoende afgesloten moeten worden.</p> <p>Het inhaalprogramma voor wiskunde kan gevolgd worden in de periode na het behalen van het vmbo-examen.</p>	<p>De school biedt alleen profielen aan met het vak wiskunde (het profiel C&M wordt niet aangeboden). Omdat bij wiskunde op het vmbo niet alle onderwerpen worden behandeld die op het havo nodig zijn, moet de leerling deze achterstand inhalen. Een dergelijke eis past binnen de code. Wel zou het goed zijn als de havo-school in overleg treedt met de vmbo-school om de inhoudelijke aansluiting te verbeteren. Daarmee kan een dergelijke eis op termijn overbodig worden.</p>

Toelatingscriteria

De leerling moet een toelatingsgesprek met de teamleider voeren.

Vergelijking met de code

De school handelt correct door toelatingsgesprekken te voeren. Van te voren moet voor een leerling duidelijk zijn wat het doel en de inhoud is van het gesprek, wat van de leerling wordt verwacht en in hoeverre dit meeweegt in het toelatingsbesluit.

De leerling moet een positief advies van de vmbo-school voor het havo krijgen, waarbij specifiek gelet wordt op werkhouding en motivatie.

Het is in strijd met de code om een leerling per definitie af te wijzen bij een negatief schooladvies. Beter zou het zijn om bij leerlingen met een negatief advies het geheel aan kansen en mogelijkheden af te wegen door middel van het toelatingsgesprek.

De leerling gaat akkoord met de voorwaarde dat in havo-4 niet gedoubleerd mag worden

Met het oog op gelijke behandeling van alle leerlingen is een doubleerverbod niet toegestaan als deze eis er ook niet is voor havo-3 leerlingen.

Over definitieve toelating wordt pas beslist nadat het vmbo-tl eindexamen is afgelegd en een kopie van de cijferlijst is ingeleverd.

Het staat de school vrij om een definitieve beslissing te nemen na het eindexamen. Meewegen van alleen het schoolexamen zou voor de leerling echter gunstiger zijn, omdat leerlingen dan eerder weten waar ze aan toe zijn. Wordt een leerling afgewezen? Dan moet dat gebeuren op basis van vooraf vastgelegde criteria, die goed met de leerling zijn gecommuniceerd. De toeleverende scholen moeten hier achter staan.

4 Handreiking schooladvies

Wat is het belang van een goed schooladvies?

In de code krijgt het schooladvies een doorslaggevende betekenis in het toelatingsbeleid. De achterliggende motivering daarvoor is dat het vmbo de leerling vier jaar lang onder zijn hoede heeft gehad en daardoor de belangrijkste vraag, namelijk of een leerling geschikt is voor het havo, kan beantwoorden.

Doel van het schooladvies is een antwoord te geven op de vraag of de leerling beschikt over voldoende vaardigheden en capaciteiten om succesvol een havo-diploma te kunnen behalen.

Wat moet de vmbo-school doen vóór 1 augustus?

1. Geef een schooladvies mee aan alle leerlingen.
2. Laat de havo-school weten waar dit advies op gebaseerd is.
3. Maak afspraken met de ontvangende havo-scholen over de totstandkoming van het advies voor volgend jaar. Dit heeft zowel betrekking op de criteria die worden meegewogen in het advies, als op de wijze waarop het advies tot stand komt. U hoeft dit nog niet volledig uit te werken, maar dient wel met elkaar afspraken te maken over hoe u dit de komende tijd (dus ook na 1 augustus) verder gaat uitwerken. Hiervoor kunt u de suggesties in dit hoofdstuk gebruiken.

Wat moet de havo-school doen vóór 1 augustus?

Het spreekt voor zich dat het ideale adviestraject niet meer vorm kan krijgen voor 1 augustus 2012. Wél is het van belang dat u als havo-school adviezen ontvangt en weet op basis waarvan het schooladvies tot stand komt.

Havo-scholen moeten hiervan op de hoogte zijn, omdat het vmbo-advies moet meewegen bij het besluit om een leerling al dan niet toe te laten.

Ten behoeve van de toelating van de leerlingen dit schooljaar dient u de volgende stappen te ondernemen:

1. Zorg ervoor dat u een schooladvies krijgt van de toeleverende vmbo-scholen.
2. Zorg ervoor dat u weet waar dit schooladvies op gebaseerd is.
3. Weeg het schooladvies mee in uw toelatingsbesluit.
4. Maak afspraken met de toeleverende scholen over de totstandkoming van het advies voor volgend jaar. Dit heeft zowel betrekking op de criteria die worden meegewogen in het advies, als op de wijze waarop het advies tot stand komt. Hiervoor kunt u de handreikingen in dit hoofdstuk gebruiken. U hoeft dit nog niet volledig uit te werken, maar dient wel met elkaar afspraken te maken over hoe u dit de komende tijd (dus ook na 1 augustus) verder gaat uitwerken.

Hoe zwaar weegt het schooladvies?

Het uitgangspunt van de code is leerlingen zoveel mogelijk kansen te bieden en duidelijkheid te geven. U handelt het meest in de lijn van de code als u leerlingen het voordeel van de twijfel geeft.

- Wilt u in positieve zin afwijken van het schooladvies? Dit is toegestaan.
- Wilt u in negatieve zin afwijken van het schooladvies, bijvoorbeeld omdat het cijfergemiddelde niet voldoet terwijl de leerling wel een positief advies heeft gekregen? In dit geval kan het toelatingsgesprek de doorslag geven.

Het gesprek biedt alle ruimte om toch nog tot een positief besluit te komen.

- Wilt u ondanks het toelatingsgesprek nog steeds in negatieve zin afwijken van het schooladvies? Overleg dan met de toeleverende school.
- Wilt u een leerling afwijzen enkel en alleen op grond van een negatief schooladvies? Dit is niet conform de code. U kunt een leerling alleen afwijzen door een afweging van alle informatie die u over een leerling heeft. U zult hier dus ook de informatie uit het toelatingsgesprek in moeten betrekken.

Hoe komt een goed schooladvies tot stand?

In het schooladvies kunnen zaken worden meegenomen als werkhouding, motivatie en toekomstwensen. In regionaal overleg zal moeten worden afgestemd welke criteria in het advies worden meegenomen. Het gaat hierbij zowel om afstemming tussen de vmbo-school en de havo-school, als om afstemming tussen de vmbo-scholen onderling. Als in de regio overeenstemming bestaat over de criteria voor het schooladvies, bieden die aan alle betrokkenen duidelijkheid.

De leerling en alle betrokkenen moeten kunnen vertrouwen op het advies van het vmbo. Zorg daarom voor een zorgvuldige totstandkoming en een goede onderbouwing van het advies.

- Overleg met de havo-school over de aspecten die zij van belang vinden voor een goede aansluiting.
- Breng het schooladvies tijdig uit. Het schooladvies kan dan nog besproken worden in het toelatingsgesprek en de leerling heeft dan nog de tijd om zijn of haar keuze

te heroverwegen. Denk bijvoorbeeld aan februari of maart.

- Het verdient aanbeveling om alle vakdocenten te betrekken bij de totstandkoming van het schooladvies. Elke docent kan dan de inschatting maken in hoeverre de leerling het betreffende vak op het havo aankan. Het uiteindelijke schooladvies komt bij voorkeur tot stand als gezamenlijke beslissing van het docententeam. Op die manier ligt de verantwoordelijkheid niet bij één enkele docent en komt de beslissing in gezamenlijk overleg tot stand. Het besluit kan bijvoorbeeld worden voorbereid door de mentor, die de afzonderlijke adviezen en voorlopige cijfergegevens verzamelt.
- Besteed gedurende de opleiding aandacht aan de vraag of de leerling het havo aankan. Dat betekent dat vmbo-docenten goed op de hoogte dienen te zijn van de kennis en vaardigheden die nodig zijn op het havo.
- Besteed in het LOB-traject expliciet aandacht aan de benodigde vaardigheden en aan de vraag of de leerling de capaciteiten voor het havo heeft.

Wat moet worden meegewogen in het schooladvies?

Om de leerling te beoordelen op geschiktheid dienen in regionaal overleg criteria afgesproken te worden. Hieronder ziet u hiervan een voorbeeld. In het voorbeeld worden aspecten aangegeven waarvan uit onderzoek van de VO-raad (Monnink et.al., 2010) blijkt dat havo-scholen daar vaak knelpunten in de aansluiting ervaren. U dient, bij voorkeur in regionaal overleg, zelf te bepalen welke aspecten het meest van toepassing zijn binnen de regio.

Voorbeeld: Vakspecifieke onderbouwing schooladvies

(In te vullen door alle vakdocenten)

Naam leerling

Vak

Voorlopig cijfergemiddelde

Datum

Studievaardigheid

Zelfstandigheid goed voldoende matig onvoldoende

Werktempo goed voldoende matig onvoldoende

Werken met grote hoeveelheden stof goed voldoende matig onvoldoende

Studiehouding

(motivatie, inzet en huiswerk-attitude) goed voldoende matig onvoldoende

Denkniveau havo voor het vakgebied

goed voldoende matig onvoldoende

De leerling is in staat om het vak

succesvol op het havo af te ronden ja nee twijfel

Bij nee en bij twijfel s.v.p. toelichten

Aanvullende opmerkingen

Schooladvies met onderbouwing

Beeld van het vervolgonderwijs

(In te vullen door mentor)

Heeft de leerling een beeld van het havo? (tijdsduur, studie-opbouw) goed voldoende matig onvoldoende

Heeft de leerling een beeld van mogelijke vervolopleidingen? goed voldoende matig onvoldoende

Onderbouwing schooladvies

(In te vullen op basis van de afzonderlijke adviezen van vakdocenten)

Studievaardigheid goed voldoende matig onvoldoende

Studiehouding goed voldoende matig onvoldoende

Denkniveau goed voldoende matig onvoldoende

Voorlopig cijfergemiddelde

Schooladvies

(In te vullen op basis van gezamenlijk overleg docententeam)

De leerling is in staat om het havo succesvol af te ronden ja nee twijfel

Bij nee en bij twijfel s.v.p. toelichten

De school staat achter de profielkeuze van de leerling ja nee twijfel

Bij nee en bij twijfel s.v.p. toelichten

Aanvullende opmerkingen

5 Handreiking voor het havo: toelatingsgesprek

Wat is het belang van het toelatingsgesprek?

In de code is afgesproken dat indien u als havo-school toelatingscriteria stelt, u met alle leerlingen in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek moet voeren.

Het toelatingsgesprek biedt de mogelijkheid om:

- kennis te maken en wederzijdse verwachtingen te peilen;
- de procedure en toelatingscriteria toe te lichten;
- eventuele aanvullende informatie te verzamelen ter onderbouwing van een later te nemen toelatingsbesluit;
- te bespreken welke mogelijkheden er voor de leerling zijn om zich voor te bereiden op toelating tot het havo, zoals bijvoorbeeld zomercursussen.

Aan het eind van het gesprek moet het de leerling duidelijk zijn welke vervolgstappen genomen moeten worden voor plaatsing.

Omdat de gesprekken vroegtijdig (bijvoorbeeld in april) plaatsvinden is het waarschijnlijk nog niet mogelijk om alle toelatingscriteria af te wegen gedurende het gesprek. Het gesprek heeft dan ook niet als functie om te bekijken of de leerling aan de criteria voldoet. Het gaat er eerder om, te bespreken in hoeverre het havo een passende keuze is voor de leerling en wat er moet gebeuren ter voorbereiding op de toelating.

Wat moet de havo-school doen voor 1 augustus?

In het ideale geval voert u een toelatingsgesprek met alle leerlingen. Is dit voor u niet meer haalbaar? Voer dan in ieder geval gesprekken met die leerlingen die mogelijk niet aan alle criteria voldoen. Doe dit in een zo vroeg mogelijk stadium.

1. Bepaal wat het doel en de inhoud is van het toelatingsgesprek en op welke wijze dit de toelatingsbeslissing beïnvloedt. Leg dit vast in een gespreksprotocol.
2. Bepaal welke gegevens u wilt vastleggen ter onderbouwing van de later te nemen toelatingsbeslissing.
3. Nodig in ieder geval alle leerlingen uit die mogelijk niet voldoen aan de toelatingscriteria. Informeer hen vooraf over het doel en de inhoud van het gesprek en de wijze waarop dit meeweegt.
4. Maak met de toeleverende scholen alvast samenwerkingsafspraken, zodat u na 1 augustus samen kunt nagaan in hoeverre het toelatingsgesprek voor verdere verbetering vatbaar is, onder andere in relatie tot het LOB-beleid van de vmbo- en havo-school.

Wat is de inhoud van het toelatingsgesprek?

In het toelatingsgesprek kunnen de volgende aspecten aan de orde komen:

- wederzijdse kennismaking;
- toelichting door de havo-school op de toelatingsprocedure en criteria.;
- de motivatie van de leerling;
- de mening van de leerling over het advies van de vmbo-school;
- de aansluiting van het vakkenpakket op de profielkeuze;
- de mogelijkheid tot het volgen van eventuele bijspijkerprogramma's;
- eventueel te verwachten problemen ten aanzien van de toelating van de leerling;
- gelegenheid voor de leerling om vragen te stellen.

Wanneer voert u het toelatingsgesprek?

U voert dit gesprek zo snel mogelijk nadat het schooladvies van het vmbo bekend is. De leerling heeft dan namelijk nog de tijd om ook andere keuzes te overwegen die wellicht beter passen. De examencijfers zijn ten tijde van het voeren van het gesprek naar verwachting nog niet bekend. Waarschijnlijk zijn er al wel tussentijdse schoolexamencijfers bekend.

Welke gegevens kunt u gebruiken bij het toelatingsgesprek?

Bij het toelatingsgesprek zou u gebruik kunnen maken van:

- voorlopige studieresultaten van de leerling;
- het aanmeldformulier van de leerling;
- een eventueel portfolio van de leerling om een positieve bijdrage te leveren aan het gesprek;
- het advies van het vmbo.

Praktijkvoorbeeld van een formulier voor een toelatingsgesprek

School x voert in maart gesprekken met leerlingen. De gesprekken worden gevoerd door de afdelingsleider en de decaan. Zij hanteren hierbij het volgende voorbeeldmatige gespreksformat (zie pagina 22-23).

Voorbeeld formulier toelatingsgesprekken vmbo-tl leerlingen tot havo 4

Algemene informatie

Datum gesprek

Naam leerling

Ouders aanwezig? ja nee

Toekomstperspectief

Motivatie voor havo 4

Wensen voor vervolgopleiding na het havo

Profielkeuze

Schooladvies

Advies huidige school positief negatief twijfel

Twijfels of negatief op basis van studievaardigheid studiehouding denkniveau

Bij een negatief advies

Mening leerling/ouders over schooladvies

Voorlopig cijfergemiddelde

Aansluiting

Het vakkenpakket sluit aan ja nee gedeeltelijk
bij de profielkeuze

Extra aandacht lijkt wenselijk voor de volgende vakken

.....

.....

Volgt de leerling al een extra aansluitingsprogramma op het vmbo? Voor welke vakken?

.....

.....

Heeft de leerling extra in de zomerperiode, namelijk:
ondersteuning nodig op het havo?

.....

tijdens het vierde jaar op het havo
 extra vak inhalen, namelijk:

.....

extra begeleiding bij het vak
 extra algemene begeleiding

Aanmeldprocedure

- Is de toelatingsprocedure duidelijk voor de leerling en de ouders/verzorgers?
- Heeft de leerling en zijn/haar ouders/verzorgers verder nog vragen?

Bereikbaarheid leerling/ouders/verzorgers

Telefoonnummer

.....

Adresgegevens

.....

Referenties

Jansma, N., Kleunen, E. van, Schmidt, V. (2011). *Scenario's voor de aansluiting tussen vmbo-tl en havo*. Enschede: SLO.

Monnik, K., Oostrom, H. van, Bossers, G., & Smit, H. (2010). *T(L) splitsing: van vmbo-tl naar havo of mbo, onderzoek naar de knelpunten in de aansluiting van vmbo-tl met mbo en havo en mogelijke oplossingen daarvoor*. Utrecht: VO-raad.

Staarman, A., & Monnik, K. (2011). *Overstap vmbo naar havo, de sector aan zet*. Utrecht: VO-raad.

Van Esch, W., Neuvel, J., Westerhuis, A. (2011). *Eindexamencijfers vmbo en studiesucces op het havo*. 's Hertogenbosch/Utrecht: Ecbo.

VO-raad (2011). *Toelatingscode overstap van vmbo naar havo*. Gevonden op 16 februari 2012: <http://www.vo-raad.nl/themas/vmbo/aansluiting-op-vervolgonderwijs/toelatingscode-vmbo-havo>

VO-raad

Postbus 8282

3503 RG Utrecht

T 030 232 48 00

F 030 232 48 48

www.vo-raad.nl